

Tekijä Länsman Outi			
Työn nimi “Viimma giddas mus lei studeantačallošis” Oahppiid feaillat davvisámegiella vierisgiellan -studeantaiskosa čállosiin			
Oppiaine Saamen kieli ja saamelaiskulttuuri	Työn laji pro gradu	Aika syyskuu 2008	Sivumäärä 160 + liitteet
Tiivistelmä			
<p>Tarkastelen pro gradu -työssäni pohjoissaame vieraana kielenä ylioppilaskokeen kirjoitelmia. Tutkin sitä, millaisia virheitä kokelaat tekevät ja mitkä ovat heidän yleisimmät virhetyypinsä. Olen pyrkinyt myös löytämään syitä virheisiin ja kuvaamaan kokelaiden välikielen kielenomaksumisstrategioita. Tutkimusaineiston pohjalta olen tarkastellut, mitkä virheistä ovat kielensisäisiä, eli tulevat kielen omasta järjestelmästä, ja mitkä puolestaan kieltenvälisiä virheitä, eli johtuvat lähtö- ja kohdekielen vuorovaikutuksesta. Tarkastelen myös negatiivisen siirtovaikutuksen, interferenssin, osuutta kokelaiden virheisiin. Interferenssin lisäksi myös kokelaiden murteet vaikuttavat pohjoissaamen kirjakielen oppimiseen.</p> <p>Tutkimuksen teoriataustana on kontrastiivinen analyysi, virheanalyysi ja välikielen tutkimus. Olen esimerkein havainnollistanut kokelaiden välikieltä ja niitä vaikeuksia, joita heillä on saamen kieltä tuottaessa. Esimerkit kertovat yleisestikin kokelaiden kielitaidosta. Kuvaamisen lisäksi olen laskenut virheet ja jakanut ne virhetyyppeihin. Näin on ollut mahdollista selvittää mitkä kielen tasot aiheuttavat eniten vaikeuksia ja mitkä puolestaan vähiten. Tutkimusmenetelmäni siis on ollut kvantitatiivinen ja kuvaileva.</p> <p>Tutkimusaineistona on 99 vuosien 1996–2000 pohjoissaamen lyhyen oppimäärän ylioppilaskokeiden kirjoitelmia. Aineiston virheet olen jakanut niiden kieliopillisen kategorian mukaan kuuteen pääryhmään: ortografisiin, morfofonologisiin, morfologisiin, syntaktisiin, leksikaalisiin ja muihin virheisiin. Näihin kategorioihin olen lisäksi muodostanut 23 pienempää ryhmää eri virhetyypeille.</p> <p>Tutkimusaineistosta löytyi kaiken kaikkiaan 4526 virhettä. Pohjoissaamen lyhyen oppimäärän ylioppilaskokeiden kirjoitelmien virheiden yleisimmät virheet ovat syntaktiset (26 %), ortografiset (26 %), morfologiset (20 %) ja leksikaaliset (18 %) virheet. Tutkimusaineiston yleisimmät virhetyypit ovat grafeemi- (20 %), sananvalinta- (10 %), astevaihtelu- (10 %), verbinmuodostus- (9 %), sanamuodostus- (8 %) ja kongruenssivirheet (7 %).</p> <p>Syntaktisista virheistä kongruenssi, subjektin sija ja sijavalinta aiheuttivat eniten virheitä. Kongruenssivirheissä subjektin ja predikaatin kongruenssi aiheutti paljon ongelmia. Subjektin sija oli eksistentiaalilauseissa useimmiten akkusatiivi. Sijavalintavirheissä puolestaan genetiivin valinta aiheutti eniten ongelmia. Ortografisten virheiden yleisin virhetyyppi oli grafeemivirheet. Suurin osa näistä oli grafeemien <i>a</i> vs. <i>á</i> -sekaannuksia. Morfologisten virheiden yleisin virhetyyppi oli verbinmuodostus: preesensin, imperfektin ja konditionaalin muodostaminen osoittautuivat hankalimmiksi. Verbinmuodostuksen jälkeen verbinvalinta oli morfologisten virheiden toiseksi suurin virhetyyppi. Siinä puolestaan verbien kieltö- ja myöntömuodon sekaannukset ja infinitiivin käyttö aiheuttivat virheitä. Nominien taivutus oli kolmantena. Leksikaalisissa virheissä sanavalinnassa oli enemmän virheitä kuin sanamuodostuksessa. Leksikaalisten virheiden yleisimmät virhetyypit olivat parafasivirheet, uusmuodosteet ja valinnaisesta ekvivalenssista tehdyt virheet. Vaikka leksikaaliset virheet ovat neljänneksi suurin pääryhmä, niin sanojen valintavirheet ovat materiaalin toiseksi suurin virhetyyppi. Saamen kielen sanojen tarkka merkitys ja käyttö lienevät jääneen epäselviksi. Morfofonologiset virheet olivat aineiston toiseksi viimeinen pääryhmä: nominien astevaihtelussa oli tehty enemmän virheitä kuin verbien astevaihtelussa. Viimeisenä pääryhmänä olivat muut virheet.</p> <p>Virheiden taustalla on monia syitä. Interferenssin osuus näkyi mm. eksistentiaali- ja passiivilauseiden subjektin sijavalinnassa, rektiotaapauksissa, käännöslainoissa, sanojen lainaamisessa, uudismuodosteissa ja sanojen sekaantumisissa. Interferenssin aiheuttajana ei pelkästään ollut suomen kieli: kokelaat olivat käyttäneet myös ruotsin, norjan ja englannin kieltä välikielessään. Interferenssivirheet kuuluvat kieltenvälisiin virheisiin. Materiaalissa oli myös kielensisäisiä virheitä. Tunnusmerkisyys ja tunnusmerkittämyys näkyivät mm. subjektin ja predikaatin numerus- ja persoonakongruenssissa, adjektiivipredikatiiveissa ja myöntö- ja kieltömuodon sekaannuksissa. Yleistäminen näkyi mm. objektin sijan valinnassa, substantiivipredikatiiveissa ja sijojen valinnassa. Objektin sijan valinnassa, sijojen valinnassa, grafeemivirheissä ja astevaihtelussa kokelaat olivat käyttäneet yleistämistä yhtenä kielenomaksumisstrategiana. Kielioppisääntöjen soveltamisen ongelmia näkyi erityisesti morfologisissa virheissä. Kommunikointistrategioita kokelaat ovat käyttäneet leksikaalisissa virheissä.</p> <p>Asiasanat: virheanalyysi, kontrastiivinen analyysi, välikieli, oppijan kieli, saamen kieli, virheet, ylioppilaskokeet, kirjoitelmat, vieras kieli, toinen kieli</p>			